

Till: Justitiedepartementet, Generaldirektören för Domstolsverket, kanslierna för:
Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Miljöpartiet, Centerpartiet, Liberalerna, Kristdemokraterna,
Moderaterna och Sverigedemokraterna.

Hur kan Sveriges viktigaste domstolar få bättre rättssäkerhet?

Först, varför är förvaltningsdomstolarna så viktiga för samhället? Jo, de dömer mellan enskilda och myndigheter och i denna relation finns två särskilda och avgörande faktorer.

Den första faktorn är domstolarnas normgivande betydelse för kvaliteten hos myndigheterna. Sakliga och opartiska domstolar som ställer krav på parterna leder till större press även på myndigheternas kvalitet i sitt löpande arbete och naturligtvis även säkerställer att de följer grundlagarna. Ingen myndighet vill vara i en domstol med en undermålig utredning och få bakläxa. Ett professionellt utfört domstolsarbete leder alltså ofrånkomligen även till en större professionalitet i den underliggande myndighetsutövningen.

Den andra faktorn är helt enkelt att förvaltningsdomstolarna har ett särskilt ansvar genom att de dömer mellan parter med så vitt skilda förutsättningar att föra sin talan. Jämför Skatteverkets tusentals anställda mot Anderssons enskilda firma. Andersson har dessutom små möjligheter att få hjälp av ett ombud att försvara sig, eftersom regelverket för ombudskostnader är så restriktivt. Dessutom kan Andersson få allvarliga problem i sin egen verksamhet, eftersom han kan bli dränerad på tid genom en tidsödande skatteprocess.

Att förvaltningsdomstolarna många gånger gör ett förtjänstfullt arbete är sin sak, men de lever inte alltid upp till den rättssäkerhet som kan förväntas. Så saknar till exempel en stor del av advokat kåren tilltro till domstolarna. Vad kan man då göra?

Att kvaliteten på den dömande personalen skulle vara lägre än i de allmänna domstolarna är inte sannolikt. Snarare kan det vara för få domare i förhållande till arbetsbelastningen och att de dessutom har för många måltypen att hantera, med därav följande bristande insikt i varje måltyp. Dessa förhållanden är inte obekanta för politiker och myndigheter och de har varit föremål för både diskussioner och utredningar under lång tid.

Om vi nu "hoppas över" frågan om antalet domare, specialisering och allmän effektivisering av verksamheten med modern teknik kan konstateras att det finns ett generellt problem som har stötts på så många gånger och av så många och det är en generellt bristande kunskap om de verkliga förhållandena som både enskilda och inte minst företagare lever under.

En insikt och kunskap som är avgörande för rättvisa och välgrundade domstolsavgöranden. Ett annat är att det finns specifika områden som kräver en djupare insikt än vad domare normalt kan ha. Det finns naturligtvis inte någon domare som har en kunskap som omfattar allt. Det finns konkreta fall där till exempel Skatteverket presenterat utredningar med direkta faktafel som rör bokföring, felaktiga uppfattningar om hur affärlivet fungerar eller misstolkningar av frågor inom civilrätten, som skatterätten normalt ska följa. Felaktigheter som domare många gånger saknar egen tillräcklig kunskap i för att kunna genomskåda. Det finns tyvärr sorgliga exempel på allvarliga brister i dömandet.

En konkret åtgärd för att förbättra rättssäkerheten är att domare, så snart det finns osäkerhet i frågor som rör till exempel företagandets villkor, affärsförhållanden, bokföringsfrågor eller annat, rutinmässigt skulle kunna remittera frågor till sakkunskap. Alltså ta in uppfattningar från professionella om specifika frågor och inte förlita sig på myndigheter, parter eller sin egen insikt. Detta bör göras i mycket större utsträckning än vad som kan vara fallet i dag, när det över huvud taget görs. Sakkunniga kan tillhandahållas genom att till exempel domstolsverket sätter till en grupp av lättillgängliga, professionella och oberoende sakkunniga som genom snabba svar skulle utgöra ett mycket värdefullt stöd för domstolarna i sina bedömningar.

Detta skulle också kunna bidra till mindre krav på långtgående specialisering. Hanteringen skulle naturligtvis ske genom en effektiv dataplattform, där både frågor och svar kan kommuniceras.

Frågor till mottagarna av denna skrivelse

Är ni villiga att förutsättningslöst verka för en rutin som möjliggör inhämtande av sakkunskap genom en strukturerad plattform som kort beskrivits ovan, till nytta för kvaliteten i dömandet?

Om svaret är nej:

Vilka argument skulle tala mot detta?

Avslutande kommentarer

Tyvärr möts alltför ofta synpunkter som kan uppfattas som kritik med tystnad eller reflexmässig förnekelse av någon som helst problematik. I och med att påvisande av allvarliga brister i grunden är något som är positivt för ett rättssamhället, så utgår vi från att våra frågeställningar bemöts med professionella svar.

Svar eller icke svar från var och en av mottagarna av denna skrivelse kommer att **publiceras den 10 december 2020** för att sedan följas upp av föreningen.

Den 4 november 2020

Björn Fajersson för
Missing Justice Sverige